

ВІДТВОРЮВАЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Мельник Л.Г., д.е.н., проф., **Шкарупа О.В.**, к.е.н., доц.,
Кубатко О.В., к.е.н. ст. викл.

Сумський державний університет (м. Суми, Україна)

Необхідність побудови «зеленої» економіки сьогодні не потребує особливих коментарів. Вітчизняні вчені усвідомлюють складність, довготривалість і багатоетапність цього процесу. Так, наукові дослідження свідчать, що використання невідновлюваних ресурсів в національному господарстві в корені підриває стале природокористування, засноване на процесах самовідтворення екосистем. Використання невідновлюваних ресурсів (в т. ч. мінерально-сировинних) спричинило мільйони тон відвалів, териконів, значно погіршило стан ландшафтів України. Сьогодні «природний ресурс» розуміється тільки в одному сенсі: матеріально-енергетичний ресурс промислового виробництва. При цьому, енергоємність в Україні досягла свого максимуму, згідно з офіційними даними, в 1997 році, і, незважаючи на позитивну динаміку показника, сьогодні енергоємність вітчизняної продукції в 3-4 рази перевищує аналогічні показники розвинутих країн (Великобританії, Німеччини, Франції, Японії та ін.) і в 2 рази – середньосвітової рівень. Економічно залежні підприємства нездатні на додаткові природоохоронні витрати, що означає підвищення показників збиткоємності виробництва в кожній галузі національного господарства. Проведені нами розрахунки збиткоємності в загальній структурі збиткоємності виробництва продукції в секторах економіки України показали високе значення в секторі видобутку вугілля і торфу (28%) та енергетиці (38%), при цьому отримано також значні показники земле-, водо- та відходоємності цих виробництв.

З метою підвищення ефективності еколого-економічної політики все більше країн намагаються оптимізувати процес розвитку «зеленої» економіки. Впровадження принципів «зеленої» економіки як основного механізму реалізації еколого-економічної політики для досягнення принципів сталого розвитку має включати перш за все відтворювальний механізм «зеленої» енергетики як бази для виробництва продукції та життєдіяльності населення.

Відомо, що Україна є енергетично залежною від імпортованих енергоносіїв через недостатність власного забезпечення цими ресурсами. Ситуація ускладнюється монополізацією структури реалізації нафтопродуктів та електроенергії, що не сприяє вирішенню екологічних проблем у різних сферах національного господарства. Складовими механізму «зеленої» енергетики повинні стати відновлювальні енергетичні ресурси,

вторинне використання матеріалів (в т.ч. як ресурс біопалива), органічне землеробство, що витрачає мінімум невідновлюваної енергії.

В цьому контексті питання заміни традиційних видів палива на відновлювану енергетику набуває актуальності з кожним роком. Тому, нами поняття «зеленої» енергетики розуміється як структурна частина «зеленої економіки», виробничу основу якої складають відновлювані види природного капіталу. За даними Європейського союзу відновлюваної енергетики (EREF) Україна сьогодні посідає 31 місце з 40 країн по привабливості поновлюваних джерел енергії [1]. Вважається, що електроенергія з поновлюваних джерел буде тільки дешевшати за рахунок скорочення витрат на будівництво сонячних електростанцій та в цілому забезпечуватиме цінову стабільність на ринку енергоносіїв, в той час як ціна нафти зростає і вже досягла позначки в 140 дол./бар. Серед поновлюваних джерел переш місце займає вітрова енергетика. Дана галузь має високий потенціал на території України.

Але поряд з вагомими економічними перевагами існує загроза нерационального використання і відновлюваних ресурсів, тому слід дуже ретельно підходити до формування механізму «зеленої» енергетики. Прикладом є промислове використання стоку річок, коли вони перетворюються на джерела виробництва гідроелектроенергії та гігантські резервуари-накопичувачі води для господарських цілей. При цьому в значній мірі блокується виконання річковими екосистемами екологічних і соціальних (зокрема, рекреаційних) функцій, що унеможливує їх самовідтворення. Використання вітрової енергетики також має свої недоліки, тому що конструкція вітряка складніша, наприклад, за сонячну батарею. При невірній експлуатації вітряк може завдати шкоди здоров'ю людей та птахів (були випадки відривання лопатей). До того ж, вітряк є джерелом шуму, інфразвуку та вібрації [2]. В той же час спеціального законодавства про використання вітроенергетичних та сонячних установок в Україні не існує.

Таким чином, відтворювальний механізм збалансованого розвитку «зеленої» енергетики потребує розроблення системи режимів спеціального використання відновлюваних джерел енергії, стимулювання пошуку нових управлінських рішень та адекватної мотивації досягнення екоефективного результату. Тобто такого результату, в основі якого є закон системного відтворення елементів механізму та збалансованість його складових: економічної (вартість виробленої продукції, обсяги виробництва, які зазвичай збільшуються), екологічної (показники впливу на навколишнє середовище, які необхідно зменшувати) та соціальної на основі взаємопов'язаних та взаємозумовлених зв'язків, які теж повинні постійно відтворюватися.

1. Україне советуют перейти на возобновляемую энергетику. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ubr.ua/market/industrial/ukraine-sovetuit-pereiti-na-vozobnovliaemuu-energetiku-196421> (актуально на 1.04.2013 р.).

2. Вітряки та сонячні батареї: дозволи, податки та технічні аспекти.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://aratta-ukraine.com/text_ua.php?id=1646 (актуально на 1.04.2013 р.).

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.) : у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 1. – С. 183-185.